

Araştırma Makalesi

Türkiye’de Kooperatifçilik Üzerine Yapılan Araştırmalar: Bir İçerik Analizi

Studies on the Cooperative System in Turkey: A Content Analysis

Abdulkadir FASAL

Dr., Tarım Kredi Kooperatifleri

abdulkadir_fasal@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6997-3236>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
21.09.2022	15.12.2022

Öz

Bu çalışmanın amacı, kooperatifçilik ile ilgili Türkiye’de 2010- 2021 yılları arasında yapılmış makaleleri bazı değişkenlere göre incelemek ve bütüncül bir bakış açısıyla araştırmaların ne tür bir tür eğilim gösterdiğine yönelik mevcut durumu belirlemektir. Bu bağlamda başlığında ve anahtar kelime kısmında kooperatif veya kooperatifçilik bulunan Ulakbilim ve Dergipark veri tabanlarında taranan 120 makale analiz edilmiştir. Makaleler; yıllara göre dağılım, araştırma yöntemi, çalışmanın yapıldığı kooperatif türü, çalışılan alanlar, yayınlanan dergiler, kullanılan kaynaklar, sayfa sayıları ve sayfa sayısı ortalamaları, kullanılan anahtar kelimeler, yazar sayısı, yazarların unvanları, yazarların bağlı oldukları üniversiteler, yazarların bölümleri ve cinsiyetleri açısından analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda kooperatifçilik alanındaki çalışma sayısının 2016 yılından itibaren artmaya başladığı, çalışmaların büyük bölümünün ampirik çalışma olduğu, birçok kooperatif türünde farklı alanlarda çalışmanın çok sayıda farklı dergide yayınlandığı görülmüştür. Bu çalışma ile kooperatifçilik alanında gelecekte yapılacak olan makalelerin kooperatif türlerinin, çalışma konularının, içerik ve şekil açısından belirlenmesinde araştırmacılara yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kooperatif, Kooperatifçilik, Tarım Ekonomisi, İçerik Analiz, Tarımsal Kooperatifçilik

Abstract

The purpose of the present study was to examine the articles on cooperatives conducted in Turkey between 2010 and 2021 according to some variables and to determine the current situation of what kind of trend research is showing from a holistic perspective. In this context, 120 articles that were scanned in Ulakbilim and Dergipark databases about cooperatives or cooperative system in the title and keywords were analyzed. Articles, distribution by years, study method, type of cooperatives, fields of study, published journals, sources used, number of pages and averages of page numbers, keywords, number of authors, titles of authors, universities at which the authors were working, departments and genders of the authors were analyzed in this respect. As a result of the study, it was found that the number of studies conducted in the field of cooperative system started to increase as of 2016, most of the studies were empirical studies, and studies in different fields in many types of cooperatives were published in many different journals. With this study, it is considered that future articles in the field of cooperatives will guide researchers in determining the types of cooperatives, study subjects, in terms of contents and shape. Cooperative System

Keywords: Cooperative, Cooperative System, Agricultural Economics, Content Analysis, Agricultural

1.Giriş

Türkiye’ de ilk kooperatifçilik hareketi olarak kabul edilen memleket sandıklarından günümüze kadar kooperatifler gelişerek önemli görevler üstlenmişlerdir. Kooperatifi kavramsal olarak ifade etmeye yönelik birçok tanım söz konusudur (Fasal ve Balaban, 2019, 280). En kapsamlı tanımlama (ICA, 1995)

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Fasal, A., 2022 Türkiye’de Kooperatifçilik Üzerine Yapılan Araştırmalar: Bir İçerik Analizi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(4), 3451-3465

tarafından yapılmış olup, kooperatifler; ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlar ve istekleri birlikte sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen teşebbüs vasıtasıyla karşılamak üzere gönüllü olarak bir araya gelen insanların oluşturduğu özerk kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (ICA, 1995).

Kooperatifler yoksulluğu azaltan, sosyal uyumu sağlayan, adil ekonomik gelişimi teşvik eden ve sonunda sürdürülebilirliğe katkıda bulunan organizasyonlardır (Luo ve ark., 2020, s. 1). Yardımlaşma, demokrasi, eşitlik ve dayanışma gibi değerlere dayanan ve bu değerlerden kaynaklanan ilkeler doğrultusunda kooperatifler, kişilerin kısa vadeli kârı yerine (İPM, 2021, s. 1) ortaklarının uzun vadeli kârına odaklanır. Ayrıca kooperatifler girişimciliğe, istihdama ve ekonomin güçlendirilmesine destek verirler (İPM, 2021, s. 5).

İstanbul Politika Merkezinin “Sosyal Dayanışma Ekonomisi İçin Kooperatifler” (2021) çalışmasında Dünyada 2.614.598 kooperatif olduğu ve bu kooperatiflerin 1 milyardan fazla ortağının olduğu, 12 milyondan fazla kişiyi istihdam ettiği, yıllık cirolarının 3 trilyon dolar ve sahip oldukları kaynakların 20 trilyon dolar civarında olduğu, Türkiye’ de ise 59.699 kooperatif olduğu, bu kooperatiflerin yaklaşık 7 milyon ortağı olduğu belirtilmektedir. Ülkemizde kooperatiflerin birleşmesi, tasfiye edilmesi, yeni kooperatiflerin kurulması ve bütün bunların takip edildiği bir sistemin olmaması gibi nedenlerden dolayı yıllık toplam ciroları ve istihdamlarına ilişkin sağlıklı verilere ulaşamamıştır.

Türkiye’de kooperatifler Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Fakat ülkemizde sınıflandırma genel olarak tarımsal kooperatifler ve tarım dışı kooperatifler olarak yapılmaktadır. Kooperatifçilik ilkeleri ve faaliyetleri bağlamında tarımsal kooperatifler diğer kooperatif türlerine göre öne çıkmaktadır. Nitekim yapmış olduğumuz çalışmada kooperatifçilik alanında yayınlanan makalelerin yaklaşık % 48’inin tarımsal kooperatifler üzerine yapılmış olması bu durumu desteklemektedir.

Bu çalışmada geniş bir çalışma alanına sahip kooperatifçilik ile ilgili olarak yapılan çalışmaların nicelik olarak özelliklerinin ortaya konulması ve bu çalışmalardaki genel eğilimin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda kooperatifçilik alanında 2010-2021 yılları arasında yazılan makalelere yönelik içerik analizi yapılmıştır. Bu analiz ile çalışmanın yapıldığı yıllar, hangi kooperatif türünde yapıldığı, araştırma yöntemi, çalışmanın konusu, yayınladıkları dergiler, kullanılan kaynaklar ve yazarlara ilişkin veriler analiz edilmiştir.

Bu çalışmanın çok geniş ve dağınık bir yapıya sahip olan kooperatifçilik alanında çalışma yapacak olan akademisyen, öğrenci ve bu alanda çalışan kişiler için faydalı olacağı düşünülmektedir.

2. Teorik Çerçeve Ve Literatür İncelemesi

İçerik analizi, “sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma” olarak ifade edilmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 22). İçerik analizi, araştırılmak istenen içeriğin nesnel, ölçülebilir ve doğrulanabilir olmasıyla anlam kazanmaktadır (Çilingir, 2017, s. 150) . Bu bağlamda içerik analizi ile bilimsel çalışmaların analiz edilerek içerik, sonuç ve etkinliklerinin belirlenmesine imkan tanınmaktadır (Beşel ve Yardımcıoğlu, 2016, s. 135).

İçerik analizi genellikle belirli bir alanda veya belirli bir konuda yayınlanmış dergi, tez ve makalelerin ele alınıp analizi ile gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda farklı alanlarda gerek lisansüstü tezler, makaleler gerekse belirli dergiler içerik analizinin konusu olmaktadır. Bu çalışmada belirli konularda yayınlanan makaleler üzerine yapılan içerik analiz çalışmaları ele alınmış ve çalışmalarda öne çıkan önemli hususlar vurgulanmıştır.

Gündoğdu, Aytaçlı, Aydoğan ve Yıldırım (2015),” Öğretmen Yeterlikleri Alanında Yazılan Makalelerin İçerik Analizi” adlı çalışmada ulusal ve uluslararası indeksleri inceleyerek 2006- 2013 yılları arasında yayınlanan 154 makalenin içerik analizini gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada yapılandırmacılık yaklaşımın uygulanmaya başlandığı yıllardaki öğretmen yeterlilikleri üzerine yapılan çalışmalar çok boyutlu analiz edilerek mevcut durum belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak daha çok anket kullanılmıştır.

Korucu ve Biçer (2019), Mobil öğrenme eğilimini ortaya koymak amacıyla yayınladıkları “Mobil Öğrenme: 2010-2017 Çalışmalarına Yönelik Bir İçerik Analizi” adlı makalede 2012-2017 yılları

arasında yayınlanan 24 adet makaleyi incelemişlerdir. Analiz sonucunda en çok yayının Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama dergisinde yayınlandığı belirlenmiştir. En çok araştırılan konunun mobil öğrenme hakkında değerlendirme yapma olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmalarda en çok nitel araştırma yönteminin kullanıldığı, veri toplama aracı olarak anket, mülakat ve görüşmenin kullanıldığı belirlenmiştir. Öte yandan kullanılan örneklem düzeyi açısından yapılan incelemede eğitim fakültesinde okuyan lisans öğrencilerinin öne çıktığı görülmüştür.

Göktaş ve ark.(2012), tarafından yayınlanan “Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi” adlı çalışmada SSCI kapsamındaki Türkiye’de yayınlanan dergilerde eğitim teknolojileri araştırmalarının yöntemi ve genel eğilimlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmış olup bu doğrultuda 2010 yılı SSCI kapsamındaki 32 uluslararası dergide 2000-2009 yılları arasında eğitim teknolojileri alanında yayınlanmış 460 makale, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma sonucunda en çok öğretim ortamları ve teknoloji konusunun araştırıldığı belirlenmiştir. Çalışmalarda veri toplama aracı olarak anket, veri analiz yöntemi olarak da betimsel analizlerin daha çok kullanıldığı belirlenmiştir.

Gülbahar ve Alper (2009), “Öğretim Teknolojileri Alanında Yapılan Araştırmalar Konusunda Bir İçerik Analizi” adlı çalışmada en fazla yayının yapıldığı düşünülen beş derginin son üç yılındaki tüm makaleleri belirlenen kriterler kapsamında incelenmiştir. Çalışmalarda en çok kullanılan araştırma yönteminin yazın incelemesi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışmaların büyük çoğunluğunu betimsel ve deneysel çalışmaların oluşturduğu görülmektedir.

Yılmaz, Uyar ve Sığırtmacı (2020), tarafından yayınlanan “Okul Öncesi Fen Eğitimi Alanında Yapılan Çalışmaların Tematik İçerik Analizi: 2015-2019 Yılları Arası” adlı çalışmada 118 makalenin incelenmesi tematik içerik analizi (meta-sentez) ile yapılmıştır. Bu doğrultuda çalışmalar, yıllara göre dağılımı, yayın yapılan dergi, çalışmanın amacı, yöntemi, sonuç ve önerileri bakımından analiz edilmiştir. Analiz edilen makalelerin verilerinin çoğunlukla ölçekler aracılığıyla toplandığı tespit edilmiştir. Diğer yararlanılan veri toplama yöntemleri ise anket ve doküman tarama olarak belirlenmiştir.

Aktaş ve Yurt (2015), “Türkçe Eğitimi Alanındaki Makale Özetlerine Yönelik Bir İçerik Analizi” adlı çalışmada Türkiye’de SSCI ve Ulakbim sosyal bilimler veri tabanlarında taranan dergilerde 2004-2013 yılları arasında yayımlanan Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında yayınlanan 724 makalenin özetleri çeşitli ölçütler açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Türkçe eğitimi alanındaki makale özetlerinin büyük bölümünün amaç ve sonuç dışında bilgi içermediği sonucuna varılmıştır.

Oğuzman, Metin ve Kaya (2021), tarafından yayınlanan “Türkiye’deki Astronomi Eğitimi Araştırmalarının İncelenmesi: Bir Betimsel İçerik Analizi” adlı çalışmada astronomi eğitimi ile ilgili ULAKBİM ve Google Akademi veri tabanlarında tam metin olarak yer alan 55 farklı dergide yayımlanmış 78 makale analiz edilmiştir. Çalışmada makaleler, yayın yılına, amacına, araştırma alanına, araştırma yöntemine, örneklem grubuna, örneklem sayısına ve veri toplama araçlarına göre incelenmiştir. Çalışma sonucunda, son yıllarda astronomi eğitimi alanında yayımlanan makalelerin sayısında artış olduğu, yapılan çalışmaların fen bilimleri eğitimi alanında olduğu ve kavram öğretimi üzerine yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Kahyaoğlu (2016), tarafından yayınlanan “Türkiye’de Çevre Eğitimi Üzerine Yapılan Araştırmalar: Bir İçerik Analizi Çalışması” nda 2000-2013 yılları arasında Türkiye’de 34 farklı dergide çevre eğitimi alanında yayınlanan toplam 179 makale analiz edilmiştir. Çevre eğitimi alanında yayınlanan çalışmalar; yayın yılı, araştırma türü, araştırma yöntemi, konu alanları, anahtar kelimeler, seçilen örneklem, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda çalışmalarda en çok nicel araştırma yönteminin ve araştırma deseni olarak da tarama modelinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çalışkan ve Serçe (2018), “Türkiye’de Eğitim Alanındaki Eylem Araştırması Makaleleri: Bir İçerik Analizi” adlı çalışmada SSCI ve ULAKBİLİM veri tabanları tarafından dizinlenen Türkiye adresli dergilerde yayımlanmış eğitim alanındaki eylem araştırması alanında ulaşılan 80 makale analiz edilmiştir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak alan yazının da içerik analizi sonucu oluşturulan form kullanılmıştır. Çalışmalar yıl, dergi adı, tarandığı indeks, yazarların sayısı, araştırma yöntemi, atıf sayısı açısından değerlendirilmiştir.

Tatar, Kağızmanlı ve Akkaya (2013), tarafından yayınlanan “ Türkiye’deki Teknoloji Destekli Matematik Eğitimi Araştırmalarının İçerik Analizi” çalışmada teknoloji destekli matematik eğitimi konusunda 2000 ile 2011 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan 32 hakemli dergide bulunan 126 makale analiz edilmiştir. Çalışmalarda veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Nitel ve nicel araştırmaların aynı sıklıkla kullanıldığı bu çalışmalarda nicel veri analizinde ortalama, standart sapma ve t-testinin; nitel veri analizinde ise daha çok betimsel analizin yapıldığı tespit edilmiştir.

3. Yöntem

3.1 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada kooperatifçilik ile ilgili Türkiye’de 2010- 2021 yılları arasında yapılmış makaleleri bazı değişkenlere göre incelemek ve bütüncül bir bakış açısıyla araştırmaların ne tür bir tür eğilim gösterdiğine yönelik mevcut durumu belirleyerek, kooperatifçilik alanında sonraki süreçte çalışma yapılabilecek konuların tespit edilmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

3.2 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada içerik analizi türlerinden betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizi, sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımında bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

3.3 Örneklem ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırılan olay ya da olgular hakkında yazılı bilgi içeren dokümanların ayrıntılı biçimde analiz edilmesini amaçlayan doküman incelemesi görüşme ya da gözlem yapmanın zor olduğu durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılabilir (Beşel ve Yardımcıoğlu, 2016, s. 137). Bu çalışmada 2010- 2021 yılları arasında kooperatifçilik konusunda yayınlanan makalelerin incelenmesi amaçlandığından bu yöntem kullanılmıştır.

Bu çalışmada 2010- 2021 yılları arasında başlığında ve anahtar kelime kısmında kooperatif veya kooperatifçilik bulunan Ulakbilim ve Dergipark veri tabanlarında taranan 120 makale analiz edilmiştir. Kooperatifçilik alanında yayınlanmış makaleler yıl, araştırma yöntemi, çalışma yapılan kooperatif türleri, makalelerin yayınlandığı dergiler, yararlanılan kaynaklar, çalışmaların sayfa sayısı, kullanılan anahtar kelimeler, yazar sayısına, yazar unvanlarına, yazarlar bölümlerine ve cinsiyetlerine dağılımı açısından değerlendirilmiştir.

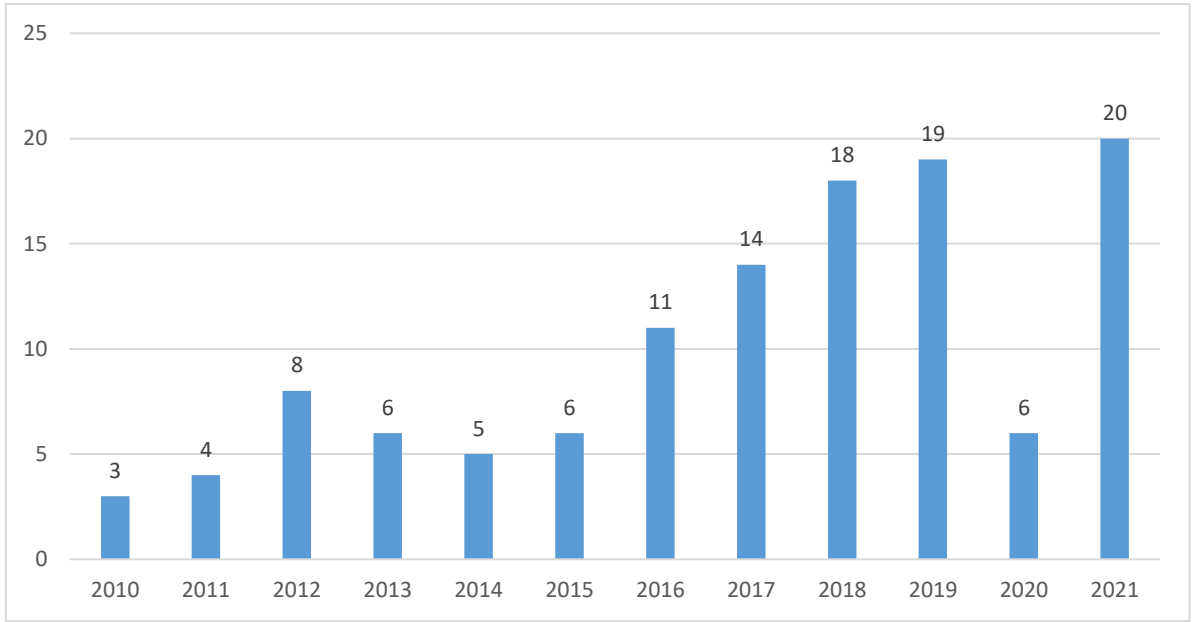
4. Bulgular

4.1 Makalelere İlişkin Bilgiler

Çalışmanın bu bölümünde 2010- 2021 yılları arasında kooperatifçilik alanında yayınlanan makalelere ilişkin bulgular sunulacaktır.

4.1.1 Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

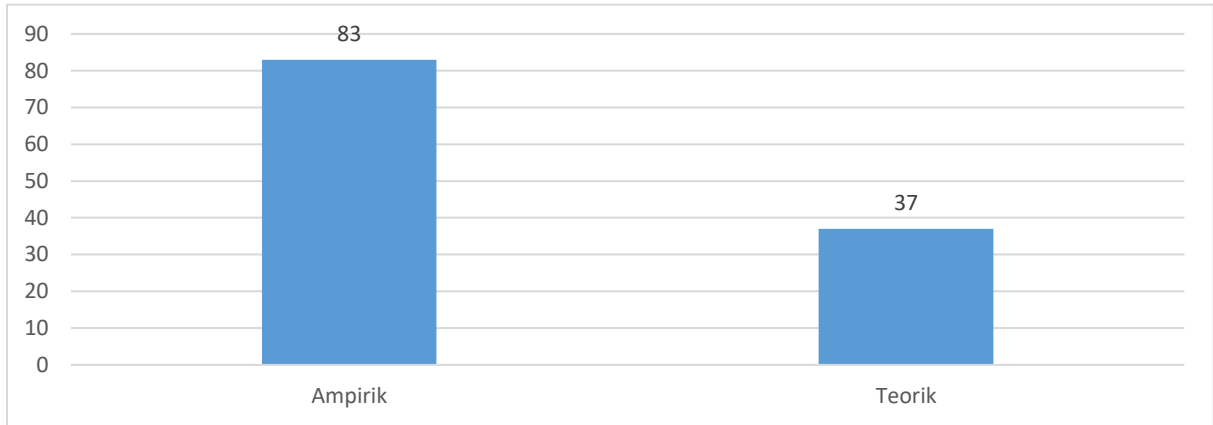
Araştırma kapsamında yer alan yıllar incelendiğinde en çok makalenin 2021 yılında en az makalenin ise 2010 yılında yayınlandığı görülmektedir. 2015 yılına kadar makale sayılarında dalgalanma olduğu fakat 2016 yılından itibaren 2020 yılı hariç makale sayısında belirgin bir artışın olduğu görülmektedir. Yayınlanan 120 makalenin %73,33 ‘ü (88 makale) 2016 yılı ve sonrasında yayınlanmıştır.

Şekil 1: Makale Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

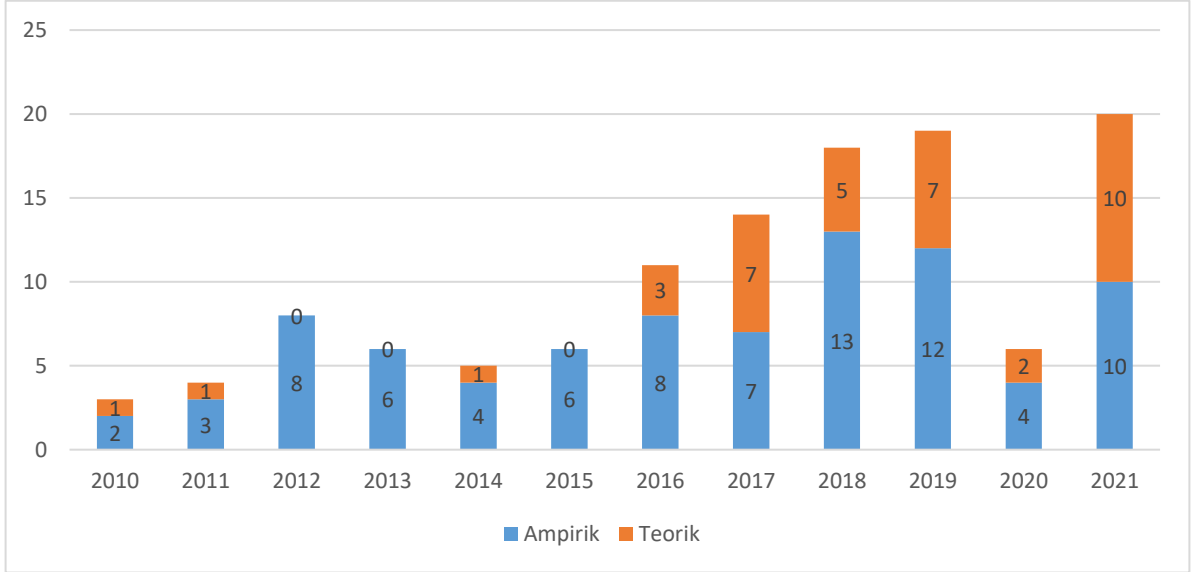
4.1.2 Makalelerde Tercih Edilen Araştırma Yöntemleri

Çalışmada makaleler ampirik ve teorik olmak üzere iki kategoride sınıflandırılmış olup, 83 çalışmanın ampirik, 37 çalışmanın ise teorik olduğu görülmektedir.

Şekil 2: Kullanılan Araştırma Yöntemlerine Göre Makalelerin Dağılımı

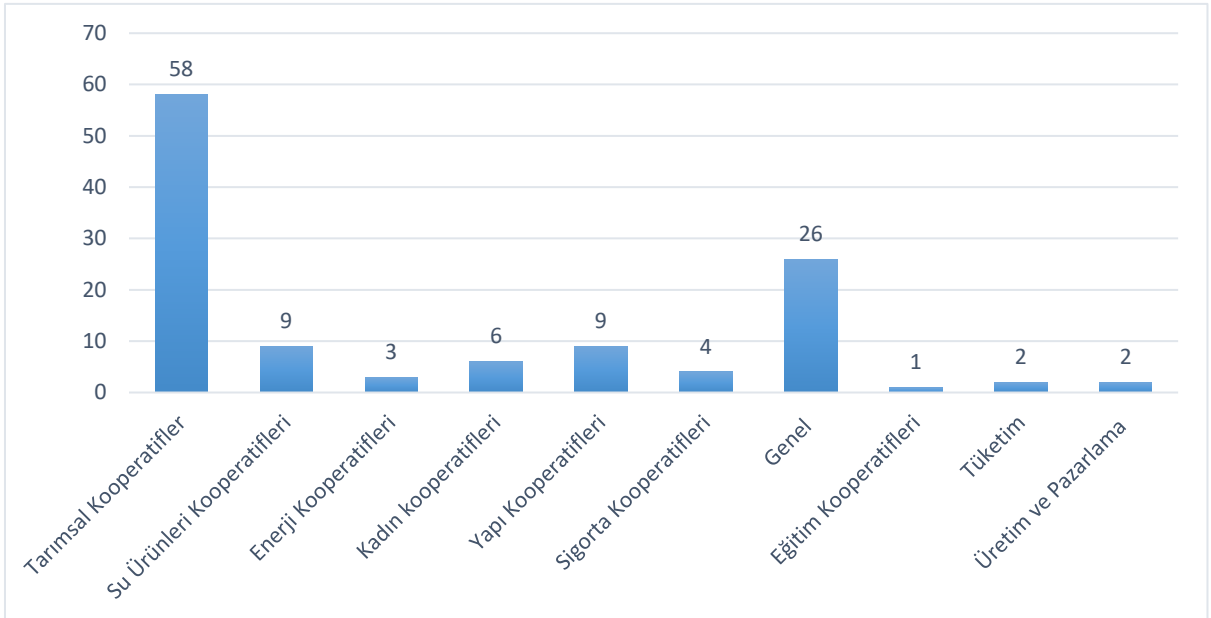
Çalışmada makalelerin ampirik ve teorik olarak yıllara dağılımı incelendiğinde ampirik çalışma en çok 2018 yılında yapılırken teorik çalışma en çok 2021 yılında yapılmıştır. 2012, 2013, 2015 yıllarında ise herhangi bir teorik çalışma yapılmamıştır. 2016 yılından itibaren yapılan çalışma sayısına bağlı olarak teorik çalışmalarda artış yaşandığı görülmektedir. 2021 yıllarında yapılan ampirik ve teorik çalışmaların sayısı eşittir.

Şekil 3: Ampirik ve Teorik Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

4.1.3 Makalelerde Çalışılan Kooperatif Türleri

2010- 2021 yılları arasında yayınlanan makalelerde dokuz farklı kooperatif türü ele alınmıştır. Bu dönemdeki makaleler incelendiğinde makalelerin % 48,33'ü (58) tarımsal kooperatifçilik türü üzerine yayınlandığı görülmektedir. Ayrıca bütün kooperatif türlerini kapsayan çalışmalar genel olarak ifade edilmiş olup yapılan çalışmaların %21,67 'si (26) bu alanda yapılmıştır. Tarımsal kooperatiflerden sonra yapı, kadın ve su ürünleri kooperatifleri en çok çalışma yapılan kooperatif türleridir.

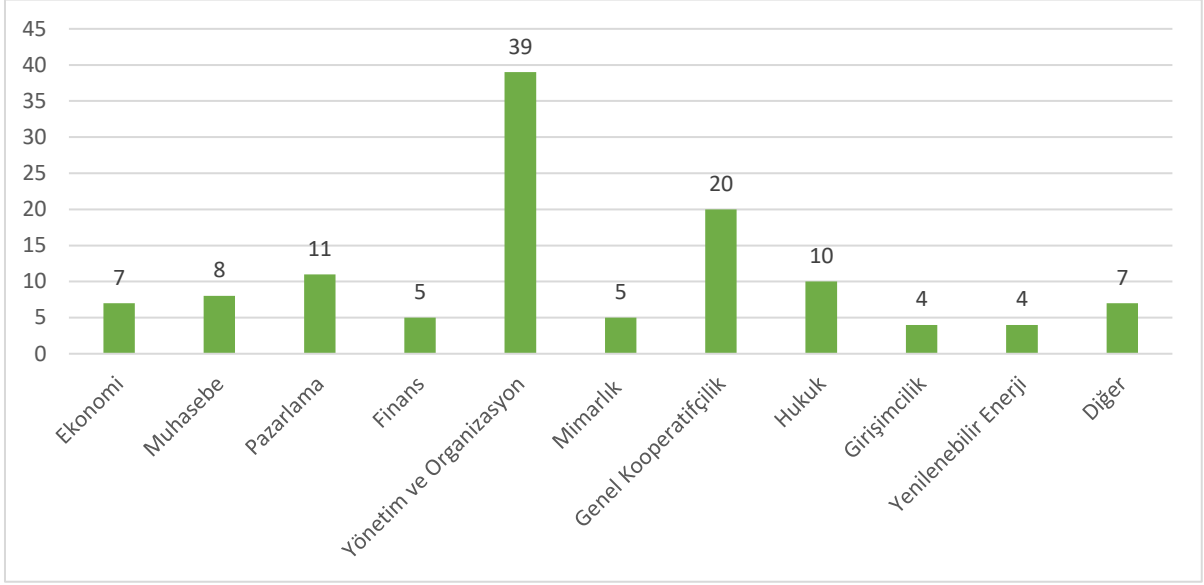

Şekil 4: Makalelerin Konu Olarak Ele aldığı Kooperatif Türleri

4.1.4 Makalelerde Çalışılan Alanların Dağılımı

Makalelerde kooperatifçilik ile ilgili alanlar incelendiğinde, 39 çalışmada yönetim ve organizasyon alanının ön plana çıktığı görülmektedir. Yönetim ve organizasyon alanında yapılan çalışmalarda örgütsel

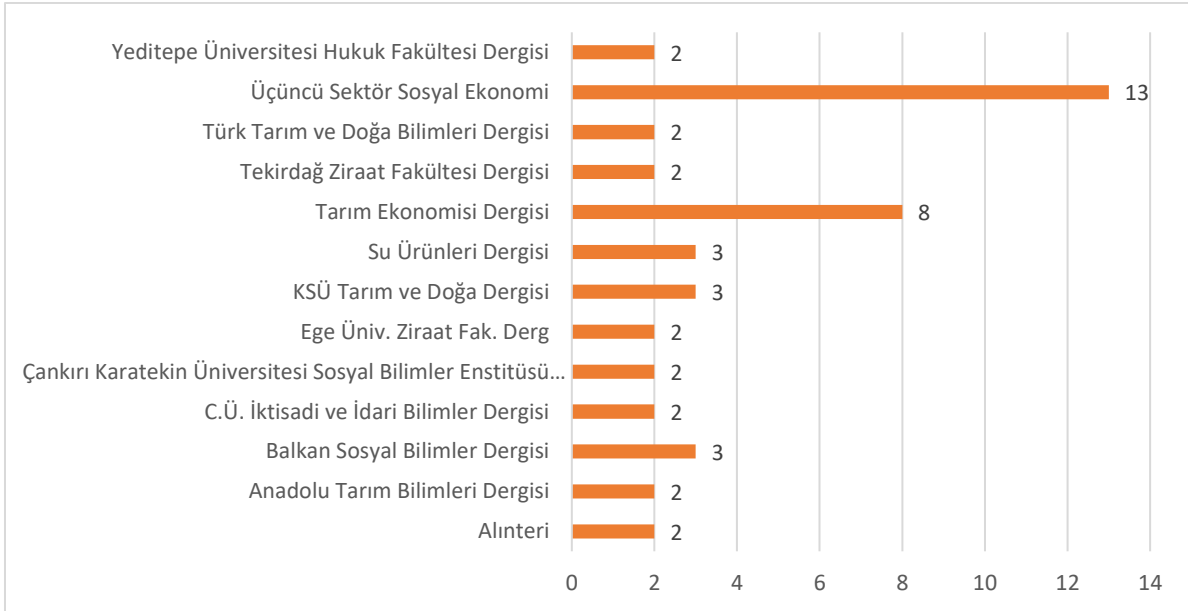
davranış, kooperatiflerin organizasyon yapıları, kooperatif - ortak ilişkileri, ortakların memnuniyeti vb. konular yer almaktadır. Pazarlama ve hukuk diğer öne çıkan alanlar olarak görülmektedir.

Şekil 5: Makalelerde Çalışılan Alanların Dağılımı

4.1.5 Makalelerin Yayınlandıkları Dergilere Göre Dağılımı

Makalelerin yayınlandığı dergiler incelendiğinde kooperatifçilik alanında yayınlanan 120 makalenin 86 farklı dergide yayınlandığı görülmektedir. Bu dergilerin 64 'ü sosyal bilimler alanında 22'si ise fen bilimleri alanında yayın yapan dergilerden oluşmaktadır. Bu dergiler içerisinde 2 ve daha fazla yayın yapılanlar aşağıda gösterilmiştir.

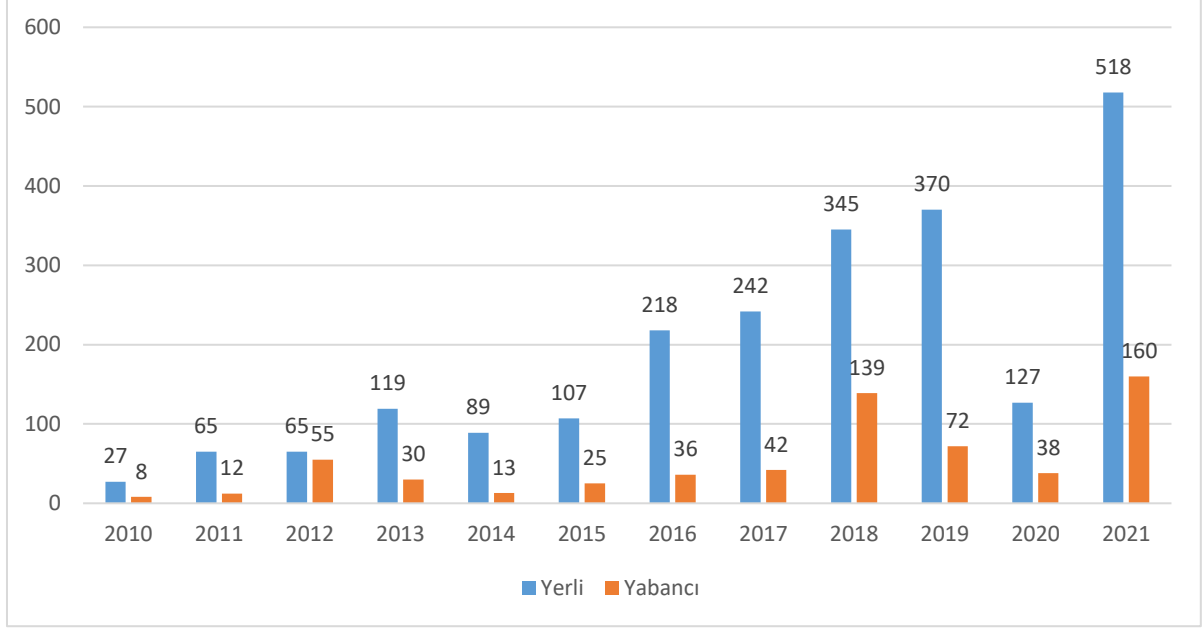

Şekil 6: Makalelerin Yayınlandığı Dergilerin Dağılımı

Yayın yapılan dergiler incelendiğinde Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi 13 yayın ile kooperatifçilik alanında en çok yayın yapılan ilk dergi olup onu 8 makale ile Tarım Ekonomisi Dergisi'nin takip ettiği görülmektedir. Kooperatifçilik alanının çok geniş olması nedeniyle farklı alanlardaki pek çok dergide yayın yapıldığı için 120 makalenin yayınlandığı dergi sayısı 86 olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.1.6 Makalelerde Yararlanılan Kaynakların Dağılımı

2010- 2021 Yılları arasında kooperatifçilik alanında yayınlanan makalelerde kullanılan kaynakların sayısı yerli ve yabancı ayrımı yapılarak Şekil 5'te gösterilmiştir. Kullanılan kaynak sayılarının yıllara göre dağılımları; yerli kaynak kullanımının (2292) yabancı kaynak kullanımına göre (630) daha fazla olduğunu göstermektedir. Yıllara göre dağılıma bakıldığında; yerli kaynakça kullanımının en fazla olduğu yılların 2021 (518 kaynak), 2019 (370 kaynak) ve 2018 (345 kaynak) olduğu görülmektedir. Yabancı kaynak kullanımında ise, 2021 (160 kaynak), 2018 (139 kaynak) ve 2019 (72 kaynak) yıllarının öne çıktığı tespit edilmiştir.

Şekil 7: Makalelerde Yararlanılan Kaynakların Dağılımı

4.1.7 Makalelerin Sayfa Sayısına Göre Dağılımı

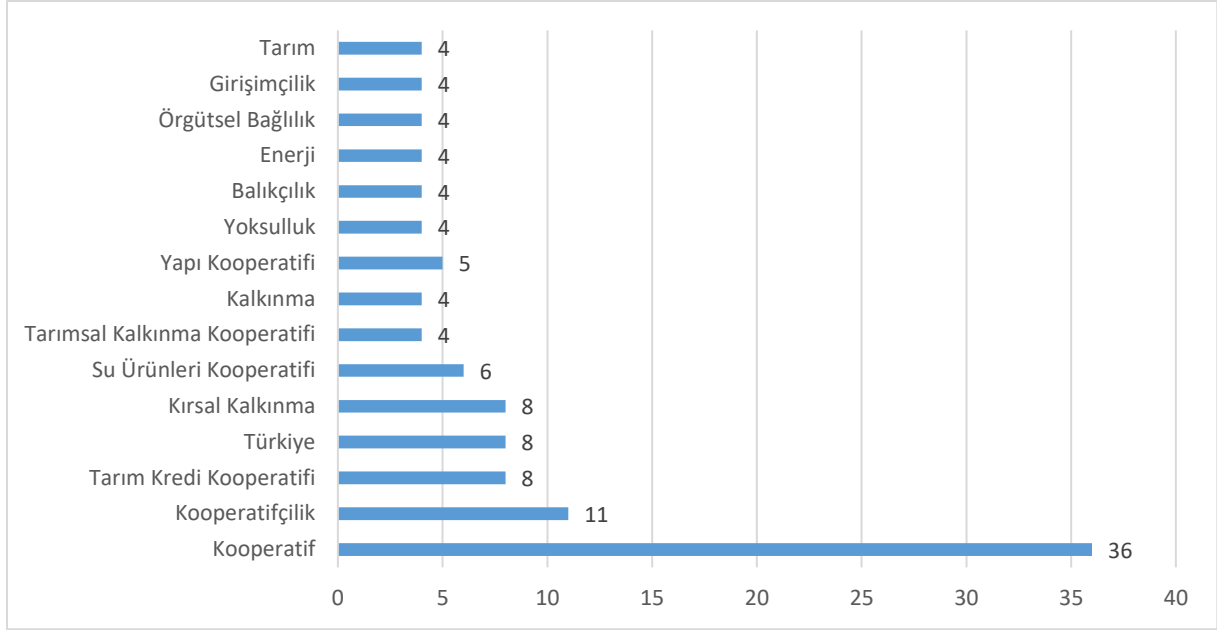
Çalışma kapsamında incelenen makalelerin sayfa sayısının en az 4, en fazla 54 ve ortalama 15,26 olduğu tespit edilmiştir. Makaleler sayfa sayısına göre beş farklı grup sınıflandırılarak incelenmiştir. Bu kapsamda sayfa sayısı 11-15 aralığında olan makalelerin sayısının (% 39,16) diğerlerine oranla daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Makalelerin % 21,67'sinin 6- 10 sayfa aralığında ve % 19,17'sinin ise 16- 20 sayfa aralığında olduğu belirlenmiştir.

Tablo: 1 Makalelerin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Sayfa Sayısı	1 - 5	6- 10	11- 15	16- 20	21 ve Üzeri	Toplam
N	3	26	47	23	21	120
%	2,5	21,67	39,16	19,17	17,5	100

4.1.8 Makalelerde Kullanılan Anahtar Kelime Sayısına Göre Dağılımı

Makalelerin yayınlandığı dergiler incelendiğinde kooperatifçilik alanında yayınlanan 120 makalede 487 anahtar kelime kullanılmış olup makalelerde kullanılan anahtar kelimelerin ortalaması dört olup bir makalede altı anahtar kelime kullanılmıştır. Kullanılan anahtar kelime sayıları çok fazla olduğu için dört ve üzeri kullanılan anahtar kelimeler aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 8: Makalelerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

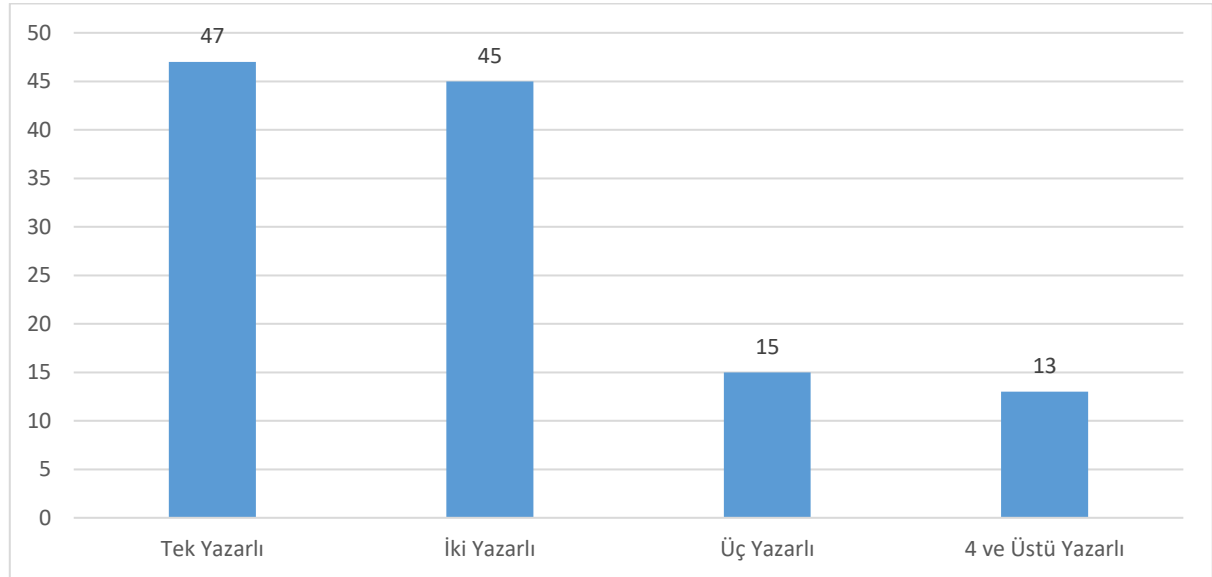
Makalelerde kooperatif (36), kooperatifçilik (11) ve Tarım Kredi Kooperatifleri (8) en çok kullanılan anahtar kelimeler olarak görülmüştür.

4.2 Yazarlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde yazar sayısına göre, yazarların unvanlarına göre ve yazarların üniversitelere göre dağılımı ele alınmıştır.

4.2.1 Yazar Sayısına Göre Makalelerin Dağılımı

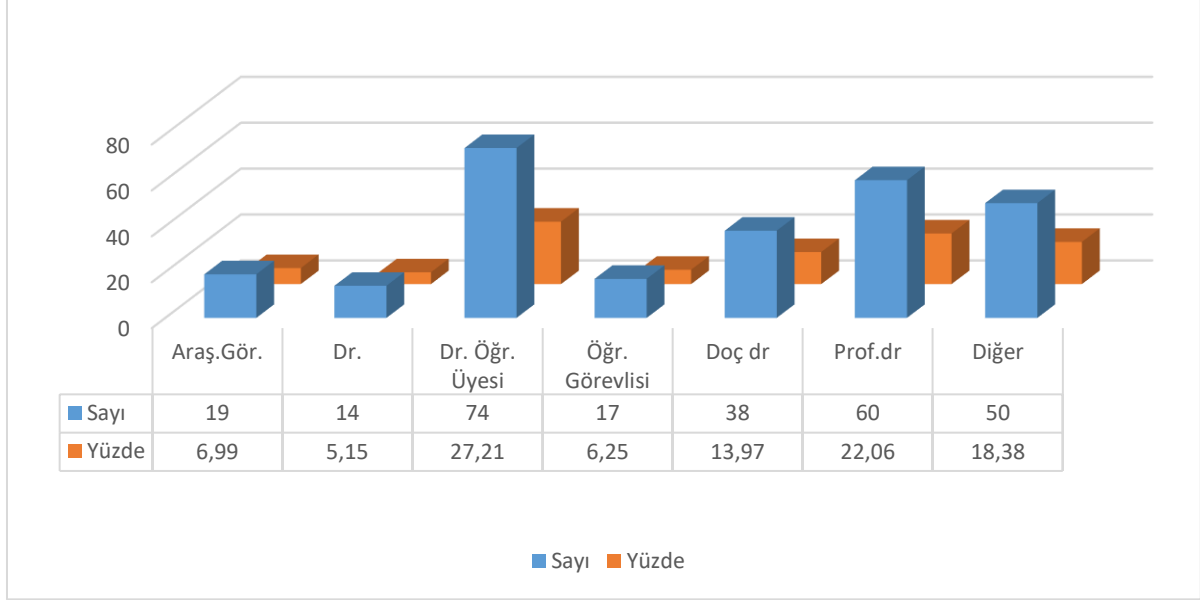
2010- 2021 Yılları arasında kooperatifçilik alanında yayınlanan 120 makalenin 47'sinin tek yazarlı, 45'inin ise iki yazarlı 15'inin üç yazarlı, 13'ünün ise dört ve üzeri yazarlı olduğu görülmektedir. Yapılan incelemede diğer önemli bir husus dört ve üzeri yazar sayısına sahip makalelerin 7'sinin beş yazarlı, 1'inin ise 6 yazarlı olduğudur.

Şekil 9: Yazar Sayısı ve Çok Yazarlılık Durumuna Göre Makalelerin Dağılımı

4.2.2 Yazarların Unvanlarına Göre Makalelerin Dağılımı

2010- 2021 Yılları arasında kooperatifçilik alanında 272 farklı yazar tarafından çalışma yapılmıştır. En çok Dr. Öğretim Üyesi unvanlı yazarların en az Dr. Unvanlı yazarların çalışmaları yayınlanmıştır. Yardımcı Doçent unvanlı yazarların unvanları Dr. Öğretim üyesi olarak dikkate alınmıştır. Çalışmada yazarlar makale yayınladığı tarihteki unvanları dikkate alınarak sınıflandırılmıştır.

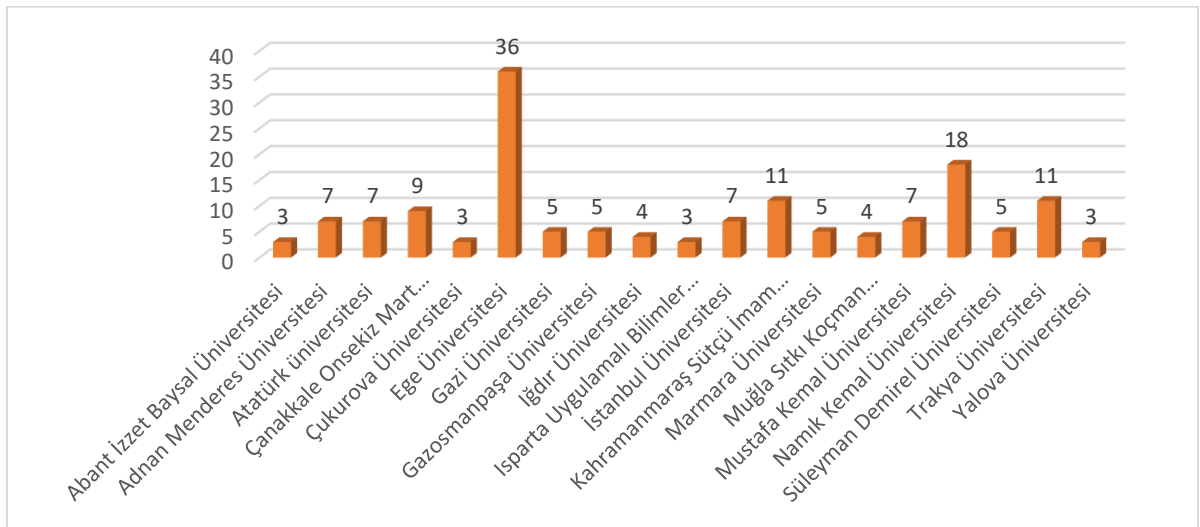

Şekil 10: Yazarların Unvanlara Göre Dağılımı

Üniversiteler dışında bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları, lisansüstü öğrenci vb. yazarlar yer alan yazarlar diğer olarak ifade edilmiştir. Ayrıca profesör unvanlı yazar sayısının görece fazla olduğu görülmektedir.

4.2.3 Yazarların Üniversitelere Göre Dağılımı

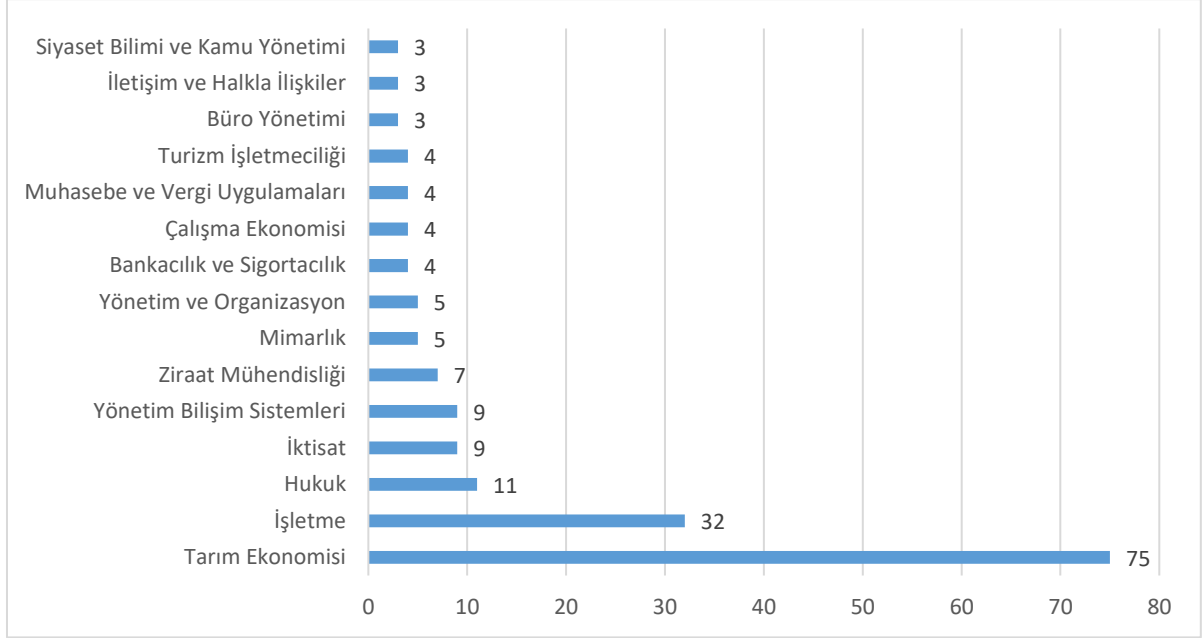
2010- 2021 Yılları arasında kooperatifçilik alanında 66 farklı üniversiteden yazarların çalışması yayınlanmıştır. En çok yazar Ege Üniversitesi (36), Namık Kemal Üniversitesi (18) ve Trakya Üniversitesi (11) yazar olarak sıralanmaktadır. Aşağıda 3 ve üzeri yazarın çalışma yaptığı üniversiteler belirtilmiştir.

Şekil 11: Yazarların Üniversitelere Göre Dağılımı

4.2.4 Makale Yazarlarının Bölümlerine Göre Dağılımı

Makale yazarlarının çalıştıkları bölümlere dağılımı incelendiğinde 35 farklı bölümden yazarın çalışmasının yayınlandığı görülmektedir. En çok yazarın yayın yaptığı bölüm tarım ekonomisi (75), işletme (32) ve hukuk (11) olduğu görülmektedir. Aşağıda 3 ve üzeri yayın yapan yazarların bölümlere göre dağılımı belirtilmiştir.

Şekil 12: Yazarların Bölümlere Göre Dağılımı

Çalışmada Yönetim ve Organizasyon bölümü ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümleri meslek yüksekokullarında işletmeden ayrı bir bölüm olduğu için değerlendirmede de ayrı olarak ele alınmıştır.

4.2.5 Makale Yazarlarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Makalelerin yazarların cinsiyetlerine göre dağılımına bakıldığında, yazarların %60'nın erkek, %40'nın ise kadın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bakıldığında erkek yazar sayısı ile kadın yazar sayısı arasında çok büyük bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo: 2 Yazarların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Erkek	164	60,3
Kadın	108	39,7
Toplam	272	100

5. Sonuç ve Tartışma

İşbirliği, dayanışma, ekonomik katılım, herkese açık üyelik, demokratik denetim vb. ilkelere dayanan kooperatifçilik tarım, konut, tüketim, nakliye, sigorta gibi birçok farklı alanda yer almaktadır. Bu nedenle kooperatifçilik alanında yapılan çalışmaların çok geniş alanlarda yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada Türkiye'de 2010-2021 yılları arasında kooperatifçilik konusunda Ulakbilim ve Dergipark veri tabanlarında yer alan 120 makale çeşitli değişkenler açısından analiz edilmiştir.

2012 yılı BM tarafından Uluslararası Kooperatifler yılı ilan edilmiş olup bu bağlamda son yıllarda kooperatifçiliğin önemi artmıştır. Nitekim yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımında da bu durum görülmektedir. 2012 yılında yapılan çalışma sayısında önceki yıllara göre belirgin bir artış olduğu sonrasında ise 2016 yılına kadar çalışma sayısının dalgalı bir seyir izlediği, 2016 yılından itibaren ise 2020 yılı hariç çalışma sayısında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. 2020 yılında çalışma sayısında

yaşanan düşüşün ise tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 salgınından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan çalışmalar incelediğinde 2010- 2021 yılları arasında en çok çalışmanın tarımsal kooperatifler üzerine yapıldığı görülmektedir. Bu durum tarımsal kooperatiflerin daha yaygın bir faaliyet alanına sahip olmasından ve tarımsal kooperatiflere ilişkin verilere ulaşmanın diğer kooperatif türlerine göre daha kolay olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca kooperatifçilik üzerine yapılan çalışmalara en çok tarım ekonomisi bölümü yazarlarının katkıda bulunduğu görülmekte olup bu da en çok çalışmanın tarımsal kooperatifler üzerine yapılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Çalışmalarda kullanılan kaynaklara ilişkin yapılan analizde yerli kaynak kullanımının çok daha fazla olduğu görülmüş olup, yayınlarda kullanılan yerli kaynak sayısı ortalaması 19,10 iken, kullanılan yabancı kaynak sayısı ortalaması ise 5,25 olarak belirlenmiştir. Bu durum yabancı kaynak kullanımının az olduğunu göstermekte olup, bu da kooperatifçilik üzerine yurtdışında yapılan çalışmaların yeterince takip edilmediği hususunu ön plana çıkarmaktadır.

Kooperatifçilik alanında yapılan çalışmaların fen, sosyal ve eğitim bilimleri kapsamına giren 86 farklı dergide yayınlandığı görülmekte olup bu durum kooperatifçiliğin farklı disiplinlerin konusu olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışmalarda araştırılan konularda yıllara göre belirgin bir farklılık görülmemekte olup, son yıllarda kadın girişimciliğinin artışına bağlı olarak kadın kooperatifleri üzerine yapılan çalışmalarda artış olduğu görülmektedir. Öte yandan hukuk alanındaki çalışmaların büyük çoğunluğunun genel kooperatifçilik üzerine yapıldığı görülmektedir.

Kooperatifçilik alanındaki çalışmalar son yıllarda artış göstermeye başlamış ve pek çok kooperatifçilik türünde farklı konularda çok sayıda farklı üniversitelerden çok sayıda farklı yazarlar tarafından çalışmalar yapılmıştır. Bu da kooperatifçilik çalışmalarının geniş kapsamlı olduğunun bir göstergesi olarak görülmektedir.

Kooperatifçilik alanında 2010- 2021 yılları arasında yapılan çalışmaların birçok değişken açısından kapsamlı bir şekilde analiz edildiği bu çalışma ile kooperatifçilik alanında gelecekte yapılacak olan makalelerin kooperatif türlerinin, çalışma konularının, içerik ve şekil açısından belirlenmesinde araştırmacılara yol göstereceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aktaş E. ve Yurt S. (2015). Türkçe Eğitimi Alanındaki Makale Özetlerine Yönelik Bir İçerik Analizi, Turkish Studies (Elektronik), 10(7), 73 - 96.
- Beşel, F. ve Yardımcıoğlu, F. (2017). Maliye Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi: 2007-2016 Dönemi, Maliye Dergisi, 172, 133-151.
- Çalışkan, M. ve Serçe, H. (2018). Türkiye'de Eğitim Alanındaki Eylem Araştırması Makaleleri: Bir İçerik Analizi, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 19 (1), 57-79.
- Çilingir, A. (2017). İletişim Alanında İçerik Analizi Yöntemi Kullanılarak Yapılan Yüksek Lisans Ve Doktora Tezleri Üzerine Bir İnceleme, Erciyes İletişim Dergisi, 5(1), 148-160.
- Fasal, A. ve Balaban, Ö. (2019). Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri için Kurumsal Performans Karnesi Önerisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 14 (2), 277-290.
- Göktaş Y, Küçük S, Aydemir M, Telli E, Arpacık Ö, Yıldırım G, Reisoğlu İ. (2012). Türkiye'de Eğitim Teknolojileri Araştırmalarındaki Eğilimler: 2000-2009 Dönemi Makalelerinin İçerik Analizi, Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(1), 177 -199.
- Gülbahar, Y. ve Alper, A. (2009). A Content Analysis Of The Studies İn Instructional, Ankara University, Journal Of Faculty Of Educational Sciences (Jfes), 42 (2), 93-112.
- Gündoğdu, K., Aytaçlı, B., Aydoğan, R. ve Yıldırım, C. (2015). Öğretmen Yeterlikleri Alanında Yazılan Makalelerin İçerik Analizi, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(2), 30-43.
- ICA (1995). Statement on the Co-operative Identity. the 1995 Congress and General Assembly of the International Co-operative Alliance, Manchester, UK.

- İstanbul Politikaları Merkezi. (2021). Sosyal Dayanışma Ekonomisi İçin Kooperatifler, İstanbul.
- Kahyaoğlu, M. (2016). Türkiye’de Çevre Eğitimi Üzerine Yapılan Araştırmalar: Bir İçerik Analizi Çalışması, Marmara Coğrafya Dergisi, 0 (34), 50-60.
- Korucu, A. T. ve Biçer, H. (2019). Mobil Öğrenme: 2010-2017 Çalışmalarına Yönelik Bir İçerik Analizi, Trakya Eğitim Dergisi, 9 (1), 32-43.
- Luo, J., Huiying H., Jia, F. & Dong, H., (2020). Agricultural Co-operatives In The Western World: A Bibliometric Analysis, Journal of Cleaner Production, 273, 1-31.
- Oğuzman, T., Metin, M., ve Kaya, H., (2021). Türkiye’deki Astronomi Eğitimi Araştırmalarının İncelenmesi: Bir Betimsel İçerik Analizi, Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(1), 43-65.
- Tavşancıl, E., ve Aslan, E. (2001). Sözel, Yazılı Ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri, İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M.M., Uyar, Ö. R., Dikici ve Sığırtmaç, A. (2020). Okul Öncesi Fen Eğitimi Alanında Yapılan Çalışmaların Tematik İçerik Analizi: 2015-2019 Yılları Arası. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40(2), 553-589.

Research Article

Türkiye’de Kooperatifçilik Üzerine Yapılan Araştırmalar: Bir İçerik Analizi

Studies on the Cooperative System in Turkey: A Content Analysis

Abdulkadir FASAL

Dr., Tarım Kredi Kooperatifleri

abdulkadir_fasal@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6997-3236>

Extended Summary

Cooperatives have taken on important tasks by developing from the country ballot boxes, which were considered as the first cooperative movement in Turkey, to our present day. Cooperatives are defined by (ICA, 1995) as autonomous organizations formed by people who voluntarily come together to cover their common economic, social and cultural needs and desires through a jointly owned and democratically controlled enterprise (ICA, 1995).

Cooperatives are organizations that reduce poverty, ensure social cohesion, promote equitable economic development and contribute to sustainability (Luo et al., 2020, 1). In line with the principles based on and stemmed from values such as solidarity, democracy, equality and solidarity, cooperatives focus on the long-term profit of members rather than the short-term profit of individuals (IPC, 2021.1). Also, cooperatives support entrepreneurship, employment and strengthening the economy (IPC, 2021, 5).

In Turkey, cooperatives operate under the Ministry of Commerce, the Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change, and the Ministry of Agriculture and Forestry. However, the classification is generally made as agricultural cooperatives and non-agricultural cooperatives in our country. In the context of cooperative principles and activities, agricultural cooperatives come to the forefront compared to other types of cooperatives. The fact that approximately 48% of the articles published in the field of cooperatives were found to be on agricultural cooperatives in our study supports this.

In the present study, content analysis was made to uncover the quantitative characteristics of the studies on cooperatives, which has a wide field of study, and to determine the general trend in these studies. Content analysis is described as “classifying the message contained in verbal, written and other materials in terms of meaning and/or grammar objectively and systematically, converting them into numbers and making inferences” (Tavşancıl & Aslan, 2001, p. 22). Content analysis makes sense when the content to be examined is objective, measurable and verifiable (Çilingir, 2017, 150). In this context, content analysis ensures that scientific studies are analyzed and their content, results and activities are determined (Besel and Yardimoglu, 2016, 135).

Content analysis is generally conducted by examining and analyzing journals, theses and articles published in a specific field or on a specific subject. In this respect, both postgraduate theses, articles and certain journals in different fields are the subject of content analysis.

In the present study, document analysis was used as the data collection method. The document analysis, which aims to analyze documents containing written information about the investigated event or phenomena in detail, can be used as a stand-alone study method in cases where it is difficult to make interviews or observations (Beşel & Yardimcioglu, 2016, 137). This method was used when it was aimed to examine the articles published on cooperatives between 2010 and 2021.

A total of 120 articles scanned in Ulakbilim and Dergipark databases between 2010 and 2021 with cooperatives or cooperative system in the title and keywords were analyzed in the study. The year

2012 was declared the International Year of Cooperatives by the UN, and in this context, the importance of cooperatives has increased in recent years. As a matter of fact, this situation is also seen in the distribution of studies by years. It is seen that there was a significant increase in the number of studies conducted in 2012 compared to previous years, and then the number of studies followed a fluctuating course until 2016, and there was a significant increase in the number of studies from 2016, except for 2020. The decrease in the number of work in 2020 is thought to be due to the Covid-19 epidemic, which has an impact all over the world.

When the studies are examined, it is seen that most of the studies between 2010 and 2021 were done on agricultural cooperatives. This is due to the fact that agricultural cooperatives have a more widespread field of activity and it is easier to access data on agricultural cooperatives than other types of cooperatives. In addition, it is seen that the authors of the agricultural economics department contributed the most to the studies on cooperatives, and this results in the result that most of the studies are on agricultural cooperatives.

In the analysis of the sources used in these studies, it was found that the use of domestic sources was much higher, and the average number of domestic sources used in publications was 19.10, the average of the number of foreign sources used was 5.25, which shows that the use of foreign resources was low. This shows that the use of foreign resources is low, and this highlights the fact that the studies conducted abroad on cooperatives are not followed sufficiently.

It is seen that studies in the field of cooperatives have been published in 86 different journals within the scope of science, social and educational sciences, and this shows that cooperatives are the subject of different disciplines. In addition, there is no significant difference according to the years in the subjects investigated in the studies, and it is seen that there has been an increase in the studies on women's cooperatives due to the increase in women's entrepreneurship in recent years. On the other hand, it is seen that most of the studies in the field of law are done on general cooperatives.

Studies in the field of cooperatives have started to increase in recent years and many different authors from many different universities have been working on different subjects in many types of cooperatives. This is seen as an indicator of the comprehensiveness of cooperative studies.

It is considered that the present study, in which the studies conducted in the field of cooperatives between 2010 and 2021 were analyzed comprehensively in terms of many variables, and future articles in the field of cooperatives will guide researchers for determining the types of cooperatives, study subjects, in terms of contents and shape.